

GNOM

ohranjanje kulturne dediščine

KONSERVATORSKI NAČRT

Mapa 02: PREGLEDNICA SESTAVIN

Naročnik:

Občina Ajdovščina, Cesta 5. maja 6a, 5270 Ajdovščina

Ime enote:

Pilonova Galerija Ajdovščina

Evidenčna številka dediščine:

EŠD: 1-24865

Izdelovalec:

GNOM d.o.o., Šentvid pri Stični 1b, 1296 Šentvid pri Stični

Ljubljana, januar 2024

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

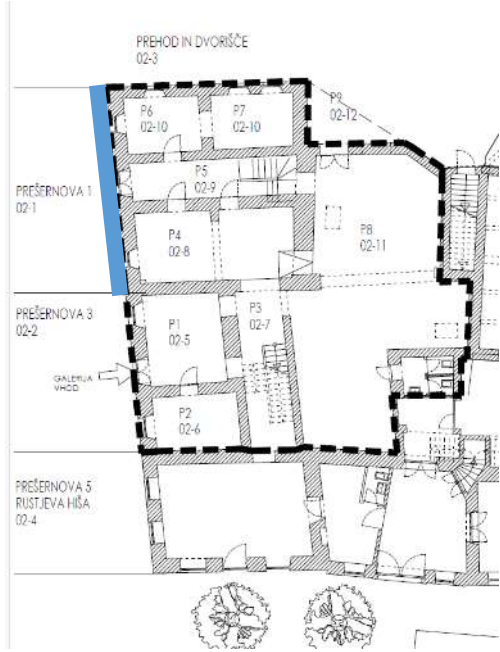

NAČRT ZA
OKREVANJE
IN ODPORNOST

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

Podatki o izdelovalcih konservatorskega načrta – mapa 2

<i>Izdelovalec:</i>	GNOM d.o.o., Šentvid pri Stični 12b, 1296 Šentvid pri Stični	
<i>Delovna skupina</i>		
Direktor:	<i>Jožef Drešar, kons.-rest. svetovalec</i>	
Vodja projekta:	<i>Marija Ana Kranjc, u.d.i.a., konservatorska svetovalka</i>	
Sodelavka:	<i>mag. Maja Oven, univ. dipl. um. zgod., višja konservatorka</i>	
<i>št. projekta, kraj, mesec in leto izdelave:</i>	št. 1/2024, Ljubljana, januar 2024	

02-1	Preglednica sestavin spomenika
<p>Fasada stavbe Prešernova 1</p> 	
	

Opis:

V tej hiši, na naslovu Prešernova 1, je stanovala Pilonova družina. V trajni spomin je bilo leta 2009 postavljeno obeležje na fasadi, ki sta ga oblikovala Ranko Novak in Anja Kranjc in katere sporočilo je: »Tukaj, kjer je delovala očetova pekarna, je Veno Pilon ustvaril svoja najboljša dela.«

Skozi dvoriščni porton lahko v ozadju vidimo Križajevo hišo, v kateri je bival arhitekt Svetozar Križaj, čigar avtorski pristop je ključno zaznamoval Pilonovo galerijo. Ob njeni levi strani poteka dostop na dvorišče kompleksa, do katerega se vstopi skozi kamniti porton. Nad kamnito preklado je ometan zid, ki se zaključuje s strešico. Oso simetrična tripartitna fasada je izdelana v ometu, ki sledi zidavi (neravna površina, ki daje videz neravnin) in je barvana v okrašenem tonu. Stavba Prešernova 1 ima vhod v osrednji osi fasade. Kamniti vhodni portal v katerega so umeščena lesena dvokrilna vrata, predstavlja največji poudarek, na sicer precej enostavni fasadi. Vhodna vrata so vzdolžno profilirana, z dvema okenskima odprtinama v zgornjem delu, zamrežena s kovanimi rešetkami. V stranskih oseh pritličja sta v kamniti okenski erti vstavljeni dve kvadratni okni, zamreženi s kovanimi rešetkami. Na ertah so sledi nasadil, na arhivski fotografiji so lesena polkna še vidna, danes pa jih na objektu ni. V prvem nadstropju so v vseh treh oseh na notranji strani kamnite okenske erte vstavljena lesena okna večjih dimenzij, ki se odpirajo v prostor. Plohasta polkna oz. »škure« so izvedena v temno rjavem lesu

(enako kot vrata). Nad njimi izstopajo ravne kamnite konzolne police, ki varujejo stavbno pohoštvo pred atmosferskimi vplivi. Podstrešje hiše se odpira s tremi okenskimi odprtini manjših dimenzij, ki so brez poudarjenih okvirjev. Polken ni.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Zunanja fasada je podvržena okoljskim in podnebnim vplivom, vandalizmu in poškodbam zaradi dovoza. Dovoz je pod naklonom z namenom, da bi voda ob velikih ujmah odtekla.

Usmeritve:

Fasada se varuje v celoti. To vključuje:

- pri vseh elementih ohranjamo oblikovno zasnovo, strukturo, materialnost, teksturo in barvo posameznih elementov in celote,
- njeno pojavnost v prostoru,
- originalno materialno substanco vseh elementov na fasadi,
- dostope,
- gabarite ostenja in ostrešja,
- naklone streh,
- členitev, strukturo in materialnost fasade,
- velikosti in oblike vseh odprtín,
- kolorit fasade,
- kolorit stavbnega pohoštva,
- kamnite, kovinske in lesene dele,
- ostrešje, strešnike, dimnike in celoten pogled od zgoraj.

Med bolj ogroženimi elementi je kamnita preklada portona, ki je počena in močno načeta, zato bi bila smiselna ureditev portona v celoti. Ustrezno čiščenje, domodelacija in retuša kamna ter čiščenje in barvanje kamnitih dvokrilnih vrat bi prispevala k urejenosti poteze galerijskega niza, ki predstavlja enega izmed najpomembnejših izobraževalnih in družabnih centrov Ajdovščine. Ohranja oz. mizarsko in restavratorsko se obdela tudi ostalo stavbno pohoštvo (vhodna dvokrilna vrata, okna, polkna).

Fasado je torej potrebno ohranjati in konservirati v obstoječi obliki!
Parkiranje pred nizom stavb ni dovoljeno.

02-2	Preglednica sestavin spomenika	
<p>Fasada stavbe Prešernova 3</p>		
		
		

Opis:

Pročelje Pilonove galerije se odpira na Prešernovo ulico. Glavni vhod v Pilonovo galerijo je umeščen v osrednjo stavbo v nizu treh, postavljenih v ravni liniji in v višinskih gabaritih poravnanih stavb. Preproste ravne fasadne stene so členjene v tri etaže. Vse tri objekte povezuje značilna primorska streha nizkega naklona, krita z opečno kritino in obložena s kamenjem. Odraža prilagoditev arhitekture podnebju z močnim vetrom.

Stavba na Prešernovi 3 od vseh treh hiš v nizu najbolj izstopa. Poudarjena je z živo modro barvo fasade in rumenimi polkni in je nezgredljiva na desni strani poti proti osrednjemu Lavričevemu trgu v Ajdovščini. Na njej je tudi logotip galerije oz. stiliziran napis Pilonova galerija avtorja Lucijana Bratuša, ki se ga v primeru obnove fasade ohranja v obstoječi obliki in se ga le restavratorsko uredi (čiščenje, utrjevanje, retuša po potrebi).

Kot Pilonova na Prešernovi 1 je tudi ta trisosno zasnovana, z vratno odprtino v osrednji osi. Vrata so vstavljena v pravokotni okvir, izdelan iz avtohtonega belega kamna. Vratni krili sta leseni z rumenim opleskom, pri čemer se zgornji dve tretjini odpirata s steklenimi okenci, zavarovani s kovinskim kovanim okrasnim motivom. V sredini je križ, ki ga obdaja vitičast motiv. V spodnji tretjini vratnih kril se v okvirjih nahajata dva rastlinska ornamenta. Levo vratno krilo ima tudi režo za poštni nabiralnik. Zasteklitev okenskih odprtín v pritličju datira v čas Križajeve prenovе, saj gre za steklene vstavke v kovinskih okvirjih, vstavljenih v starejše kamnite erte in opremljene s kovinskimi polkni z dekorativno rozeto. Polkna so opleskana rumeno, v enakem tonu kot vrata.

V nadstropju se v prvih dveh oseh nahajata leseni okni, ki jih po obliki in členjenosti verjetno lahko datiramo v čas preloma stoletja, torej v čas secesije (spodnji del je sestavljen iz dveh kril, ki se odpirata navznoter, nadsvetloba je členjena na tri dele). Omenjeni okni sta bili povečani v obdobju med obema vojnoma, ko je stavbo imela v lasti družina Pilon-Lenšćak, ki je tu uredila pekarno. Okni sta umeščeni v isto linijo kot pri ostalih dveh stavbah v nizu. Vstavljeni sta v kamnite okvirje in zaprti z lesenimi polkni v rumenem oplesku. V tretji osi je polkrožno zaključen kamniti portal. Vratna odprtina, ki je umeščena v njegovo notranjost vodi na majhen, na dveh konzolah sloneč balkon, s sekundarno umeščeno balonasto izbočeno kovinsko ograjo, ki je bila ob Križajevi prenovi izdelana na novo po vzoru starejše.

Iz arhivske fotografije je razvidno, da je edina večja sprememba, ki jo je Križaj izvedel vsled utilitarnosti posameznih elementov, da je zamenjal ograjo in stavbno pohištvo na balkonu.

V podstrešju so okna manjša, obrobljena s poudarjenimi okvirji.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Zunanja fasada je podvržena okoljskim in podnebnim vplivom, pa tudi vandalizmu oziroma poškodbam mimoidočih in prometa. Možno je zamakanje ali poškodbe ob ujmah.

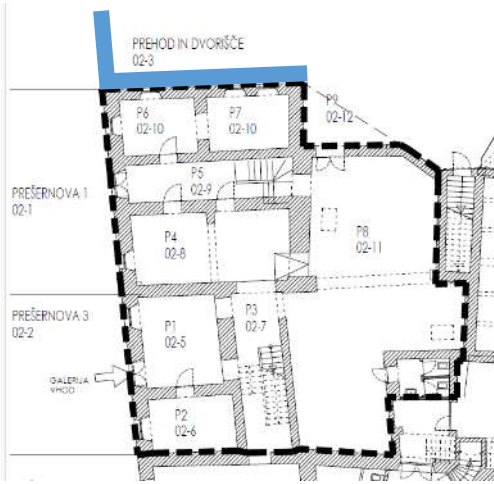

Usmeritve:

Fasada se varuje v celoti. To vključuje:

- njeno pojavnost v prostoru (vsi pogledi in dostopi),
- originalno materialno substanco vseh elementov na fasadi,
- gabarite ostenja in ostrešja,
- naklone streh,
- členitev in strukturo fasade,
- velikosti in oblike vseh odprtín,
- kamnite, kovinske in lesene dele,
- kolorit fasade in stavbnega pohištva,
- ostrešje, strešniki, dimniki in celoten pogled od zgoraj.

Fasado je torej potrebno ohranjati in konservirati v obstoječi obliki!

Parkiranje pred nizom stavb ni dovoljeno.

02-3	Preglednica sestavin spomenika
Zunanjščina - dvoriščna fasada	
	
	

Opis:

Stanje zadnjega dela hiše odraža predelave in prizidke, ki so sledili funkcionalnim zahtevam prilagajanja prostora, ne pa tudi povečevanju in izboljšanju estetske vrednosti celote.

Terasa je bila sprva do polovice pozidana, Križaj je kasneje predvidel rušitev le-tega in ureditev terase s pleksi kupolo, novim tlakovanjem, ograjo iz klinkerja (slednje ni izvedeno) in izvedbo kamnitega napušča. Lahko bi se namreč terasa spet vzpostavila z odstranitvijo/zamaskiranjem motečih elementov (npr. toplotna črpalka). Sestavni del zalednega dela je tudi atrij s pergolo. Na prvih načrtih je tu predvideno stranišče, ki pa ni bilo nikoli izvedeno. Danes je atrij urejen po Lenassijevi zamisli (v notranjosti je razstavljen njegov kip, tla izvedena iz prodnikov, s tem je avtor želel vzpostaviti čim bolj naravno okolje za kip zato so v nadaljnjih ureditvah lišaji/mahovi dobrodošli). Kovinska pergola ima izključno funkcionalno vlogo (preprečevanje vdorov iz dvorišča v galerijo). Vir za slednje informacije je bil pogovor z nekdanjo direktorico Irene Mislej.

Stopnja kulturnega pomena: sestavine spomenika majhnega pomena

Ogroženost: Zunanja fasada je podvržena okolijskim in podnebnim vplivom.

Usmeritve:

Pri vseh elementih ohranjamo oblikovno zasnovo, materialnost, teksturo in barvo posameznih elementov.

Na zadnji/dvoriščni strani hiše stojijo obstoječi prizidki. Del volumna prizidkov stoji na parc. Št. 969/2, k.o. Ajdovščina, ki je v lasti Občine. Grajeni volumen na tej parceli je namenjen galerijski dejavnosti in njenim pritiklinam (atrij s pergolo).

Na strehi sta bila po Križajevih načrtih izvedena dva svetlobnika, od katerih je eden trenutno blindiran, eden pa še v funkciji. V nadalje bi bilo dobro razmišljati o tehnični posodobitvi svetlobnikov, z namenom preprečevanja zamakanja in izboljšanjem energetske učinkovitosti. Dopustna bi bila tudi energetska prenova sestave ravne strehe, ki bi preprečevala vdor hladnega zraka pozimi in pretirano pregrevanje v poletnih mesecih.

Sestavni del zalednega dela je tudi atrij s pergolo, ki se ga vzdržuje kot celovito ureditev Janeza Lenassija – restavratorska obdelava kipa, tla so izvedena iz prodnikov, s tem je avtor želel vzpostaviti čim bolj naravno okolje za kip zato so v nadaljnjih ureditvah lišaji/mahovi dobrodošli. Kovinska pergola ima funkcionalno vlogo, z namenom preprečevanja vdorov iz dvorišča v galerijo. Ohranja se jo v obstoječem obsegu in se jo le očisti in ponovno zaščiti s premazom za kovino v prvotnem barvnem odtenku, ki se ga določi na podlagi sondiranja.

02-4	Preglednica sestavin spomenika
Rustjeva hiša	
	

Opis:

Niz stavb na Prešernovi zaključuje Rustjeva hiša, kjer trenutno potekajo prenovitvena dela. Rustjeva hiša je vključena v celovito predstavitev bodočega kulturnega centra.

Vsa dela se izvaja skladno z dokumentacijo, ki je bila pripravljena za njeno prenovo. Dela potekajo pod nadzorom ZVKDS, OE Nova Gorica.

Stopnja kulturnega pomena: Ni predmet vrednotenja tega konservatorskega načrta.

Ogroženost: Ni predmet tega konservatorskega načrta.

Usmeritve: Niso predmet tega konservatorskega načrta.

02-5	Preglednica sestavin spomenika
P-1 Pritličje Vhodna veža	

Opis:

Preureditev niza stavb v galerijsko dejavnost je načrtoval in vodil arhitekt Svetozar Križaj. Glavni vhod v Pilonovo galerijo se odpira skozi hišo na Prešernovi 3. Nizek, skorajda kvadraten prostor se na isti steni odpira z okensko odprtino, na desni skozi ozko vratno odprtino v današnjo pisarno, na nasprotni steni vrat sta izvedena dva preboja, od katerih levi vodi v razstavne prostore, desnega pa zastira steklo in je bil že izvirno namenjen razstavnim vitrinam v sklopu galerije. Pri slednjem gre za Križajevo avtorsko oblikovanje stavbe, saj skozi steklo pogled seže preko ozkega hodnika vse do okrogle okenske odprtine ob stopnišču v zgornje nadstropje.

V celoti je ohranjen avtorjev pristop iz 70-ih let. Križaj je ob prenovi hiše ohranil originalna lesena vrata in jih pobarval v živo rumen barvni odtenek, v veži je uporabil tlakovanje iz avtohtonega kamna, kamnitih plošč, ki jih je zbral po starejših objektih v Vipavski dolini in jih v Pilonovi galeriji ponovno uporabil. Uporabil je motiv stropa modre barve, zasteklitev okenske odprtine je izvedena na način, da je steklo vstavljeno v tanek kovinski okvir, pritrjen v starejšo kamnito erto. Prostoru je dodal nove elemente, kot so bela vrata z dvema zastekljenim okroglima odprtinama, ki vodijo v pisarno, preboj v galerijske prostore, ki je obrobljen s kotniki, ki ščitijo vogale in njegov pendan, ki služi kot vitrina oz. vizualna povezava s stopniščem.

Križajevo avtorsko delo so tudi oblikovno zanimive in funkcionalno premišljene, polkrožno zastrtne stenske luči.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Prostor je vzdrževan. Možne so poškodbe zaradi uporabe, poškodbe napeljav ipd. Prostor je v obstoječem obsegu ogrožen tudi zaradi načrtov izvedbe prebojev v Rustjevo hišo.

Usmeritve:

V prostoru se v celoti ohranja avtorski pristop in oblikovalske prvine, tako materialne (vrata, okna, podstavki, vitrine, svetlobna telesa - luči), kot tudi idejne (pogledi, dostopi, vogalne obdelave, prehodi v prostore itd.) kot si jih je zamislil, leta 1976 s Plečnikovo nagrado nagrajeni arhitekt.

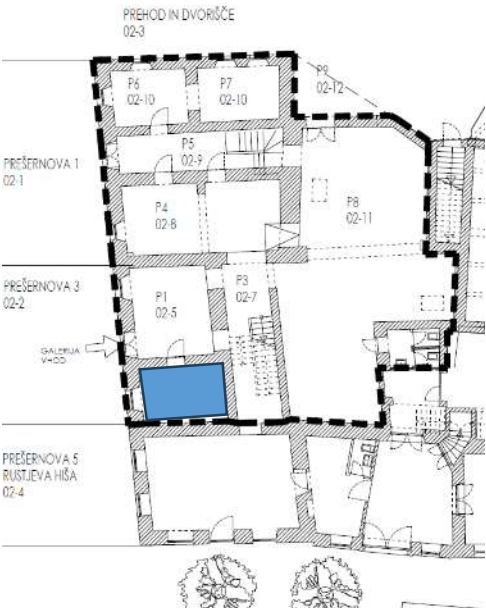
Ohranja se:

- pri vseh elementih ohranjamo oblikovno zasnovo, materialnost, teksturo in barvo posameznih elementov,
- talna zasnova in gabarit prostora,
- talna kamnita obloga, posamezne poškodovane dele se sanira in domodelira oziroma v primeru večjih poškodb menja z enakimi, v enakem materialu in obdelavi, po potrebi dopustno vizualno nevtraln¹o fugiranje kamnov,
- struktura in material ometov ter barva opleskov,
- okenske in vratne odprtine v obstoječem oblikovanju, velikosti in materialnosti,
- avtorsko oblikovane luči, pri katerih so dopustne restavratorsko izvedene tehnične izboljšave (npr. posodobitev inštalacij), v kolikor le-te ne okrnijo prvotne oblikovne zasnove luči.

Obstoječa okna se obnovi, vgradi se energetske učinkovitejša stekla, v kolikor le-to ne okrne originalne zasnove celote. Okenske in vratne okvirje se prenovi, v primeru prevelike dotrajanosti pa menja z enakimi po velikosti in materialu, da vizualni vtis ostaja enak. Po potrebi se lahko namesti lesena polkna tudi na tista okna, ki jih doslej niso imela.

Z namenom ohranjanja celovitosti ambienta se tlak v prostoru zgolj vzdržuje (čiščenje kamna).

Pod tlak se posega le v primeru, da je poseg nujen za ohranjanje sestavin spomenika in ni mogoče najti boljše tehnične rešitve. Pred posegom se izvede neinvazivne arheološke raziskave, na osnovi ugotovitev le-teh pa določi obseg in metodo invazivnih arheoloških raziskav.

02-6	Preglednica sestavin spomenika
Prostor P2 Sprejemna pisarna	

Opis:

Sprejemna pisarna galerije se nahaja desno od glavnega vhoda in je orientirana z oknom na Prešernovo ulico. Zasteklitev okenske odprtine je izvedena na način, da je steklo vstavljeno v tanek kovinski okvir, pritrjen v starejšo kamnito erto. Vratno krilo v beli barvi je vstavljeno v rjav okvir, krilo je presvetljeno z dvema velikima zastekljenima krogoma, ki odpirata pogled v prostor. Tla prekriva lesen parket položen na ribjo kost, stene in strop so pleskane belo. Pohištvo sobe ne predstavlja kvalitete. Gre za ceneno pisarniško pohištvo iz 70-ih let, narejeno iz vezanih plošč industrijske izdelave, rjave barve in nima posebnih estetskih ali oblikovnih prvin.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika srednjega pomena.

Ogroženost: Prostor sam posebej ni posebno ogrožen. Manjša poškodba se kaže na stropu nad obstoječo omaro in je verjetno sled zamakanja.

Usmeritve:

V sklopu galerijske dejavnosti se v prostoru ohranja sprejemnica za obiskovalce, kjer bo mogoče pridobiti poleg vstopnic tudi informativne in promocijske materiale, publikacije in ponuditi izdelke muzejske trgovinice.

Ohranja se:

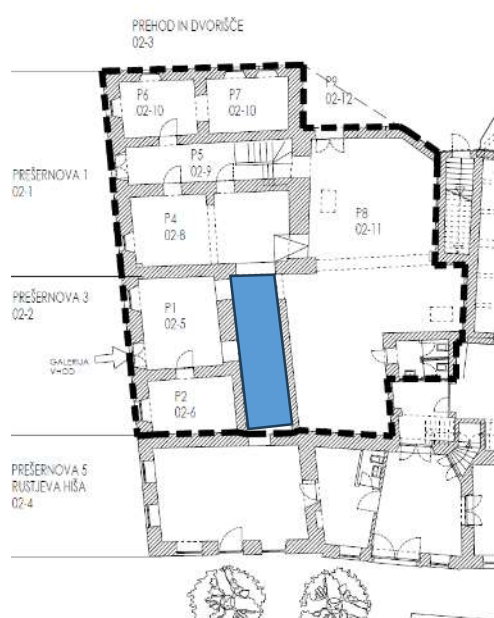
- pri vseh elementih ohranjamo oblikovno zasnovo, materialnost, teksturo in barvo posameznih elementov,
- talna zasnova in gabarit prostora - preboji proti sosednji Rustjevi hiši in proti vhodni veži niso dopustni, med tem ko je odstranitev severne stene in s tem povečanje prostora možna.
- obstoječe gabarite (strop, okenske odprtine, obodne stene itd.),
- obstoječi obseg prostora,
- okenske in vratne odprtine v obstoječem oblikovanju, velikosti in barvni skladnosti,
- stavbno pohištvo (vrata, okno),
- struktura, material ometov, barva opleskov.

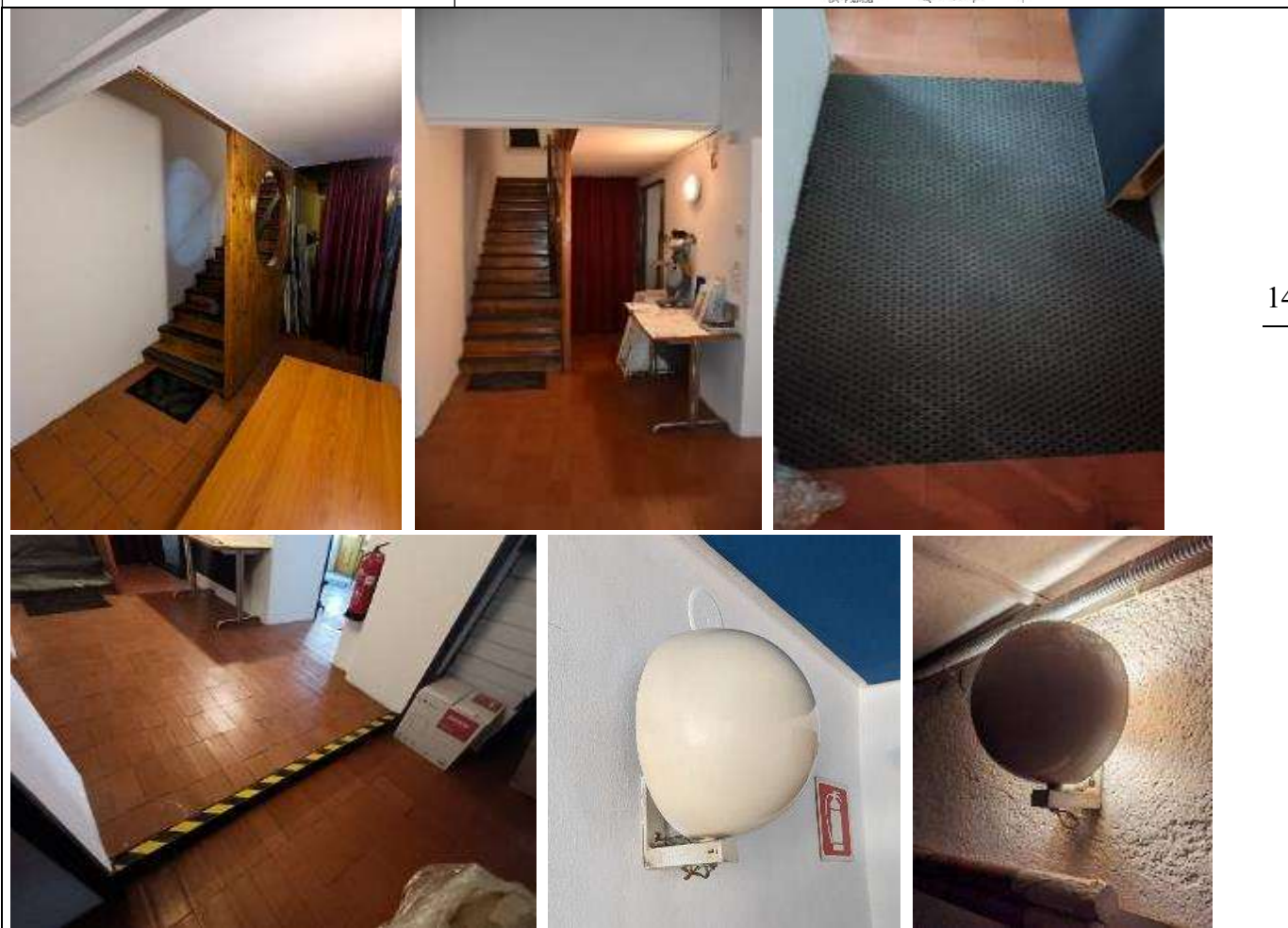
Obstoječa kovinska okna se obnovi, vgradi se energetske učinkovitejša stekla, v kolikor le-to ne okrne originalne zasnove celote. Okenske in vratne okvirje se prenovi, v primeru prevelike dotrajanosti pa menja z enakimi po velikosti in materialu, da vizualni vtis ostaja enak.

Oprema nima vrednosti, zato je možen njen iznos ter sprememba trenutne funkcije iz pisarne v informacijski prostor oz. prostor za obiskovalce.

Talna obloga ne predstavlja posebne kvalitete v prostoru in se jo lahko tudi spremeni.

Ob prenovi tlaka se izvede predhodna arheološka izkopavanja, pri tem pa se grajene strukture rimske Castre ohranja *in situ*. Glede na ohranjenost struktur v sosednjem objektu Rustjeve hiše je pričakovati izjemno dobro ohranjenost ostalin in posledično tudi možnost za prezentacijo ostalin. Dokončna odločitev o morebitni prezentaciji arheoloških ostalin in načinu predstavitve le-teh bo sprejeta po izvedenih raziskavah na podlagi ohranjenosti ostalin, tehničnih možnosti ter končne rabe tega prostora.

02-7	Preglednica sestavin spomenika
<p>Prostor P3 Povezovalni hodnik in stopnišče</p>	

Opis:

Prostor P3 predstavlja zanimiv element avtorskega pristopa arhitekta Svetozarja Križaja, saj ima dvojno povezovalno funkcijo, ki jo z avtorskimi preboji nadgrajuje še simbolna. Iz vhodne veže (prostor P1) se dvigne s stopnico in tako tvori vstop v galerijski del stavbe na Prešernovi ulici 3. Nadalje se med stopniščem na desni in skupnim zidom z vhodno vežo nahaja ozek povezovalni hodnik, ki vodi do Rustjeve hiše. V obstoječi situaciji se zaključuje z »električno postajo«, vendar bi bil tukaj možen preboj v sosednji objekt z namenom povezovanja programov in dopolnjevanja vsebin.

Tla vseh razstavnih prostorov v pritličju obeh med seboj povezanih stavb, prekrivajo tlakovci iz klinker opeke. Na ostenjih so umeščene stenske svetilke, prav tako po načrtih arhitekta Križaja. Oblikovalska prvina je vizualni preboj, ki sega od vhodne veže, preko steklene vitrine, do okrogle zastekljene odprtine v stopniščni pregradi. Motiv steklenega okroglega »okna« je prisoten tudi na vratnem krilu pisarne na vhodu in zaznamuje ponavljajoči del avtorskega pristopa. Stopnica je trenutno neprimerno označena s črno rumenim opozorilnim trakom. V prostor se iz druge smeri dostopa še preko klančine za invalide. Le-ta je izvedena iz nedrsečega materiala – nazobčane pločevine.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Ob prenovitvenih delih je potrebno ohranjati materialno substanco (klinker opeka, luči), tlorisno in volumsko razporeditev ter ureditve in posege arhitekta Svetozarja Križaja.

Usmeritve:

Prostor se ohranja v celoti, kot ga je načrtoval arhitekt Svetozar Križaj.

Pri vseh elementih ohranjamo oblikovno zasnovo, materialnost, teksturo in barvo posameznih elementov.

Ohranjajo se:

- vsi gabariti,
- ohranja se oblikovana zasnova, materialnost, tekstura, barva posameznih elementov,
- leseno stopnišče,
- stavbno pohištvo (pregrade, vitrine, stopnice),
- luči in osvetlitev,
- talne obloge – klinker opeka. Treba je zagotoviti depo teh tlakovcev, da se ob morebitni poškodbi lahko menjajo z originalnimi. Preveriti je potrebno dostopnost tlakovcev na trgu oziroma možnost naročila po originalu.

V kolikor se izkaže iztrošenost materiala oz. poškodovanost posameznih elementov (klinker), ga je potrebno nadomeščati oz. dopolnjevati z enakimi kopijami - v enakem materialu, barvnem odtenku in obdelavi, se ga vstavi na mesto poškodovanega.

Predhodno se preveri tudi možnost sancije in domodelacije posameznih poškodovanih opek.

V primeru izvedbe nove ureditve vzhodnega dela prostora, ki meji z Rustjevo hišo, se pred odstranitvijo tlakov klinker opeke restavratorsko demontira in deponira za ponovno uporabo.

Obstoječa lesena okna se obnovi, vgradi se energetske učinkovitejša stekla (na notranjih škatlastih okvirjih, pri enojnih oknih pa tam kjer to dopušča lesena konstrukcija). Okenske in vratne okvirje se prenovi, v primeru prevelike dotrajanosti pa menja z enakimi po velikosti in materialu, da vizualni vtis ostaja enak. Po potrebi se lahko namesti lesena polkna tudi na tista okna, ki jih doslej niso imela.

16

Posebno pozornost je treba nameniti tudi detajlom npr. kovinskim vzdolžnim poudarkom na zidovih, ki so del avtorske ureditve, zaključkom in izvedbi kotov, materialom ostenij. Vse te detajle je treba ohranjati na izvornih mestih in jih v primeru poškodb ali dotrajanosti nadomestiti z enakimi tako v velikosti, materialu kot v obdelavi.

Avtorske luči se ohranja na izvornih pozicijah, možna je njihova tehnološka predelava v energetske bolj učinkovito svetilo s posodobljenimi lastnostmi tehnologije.

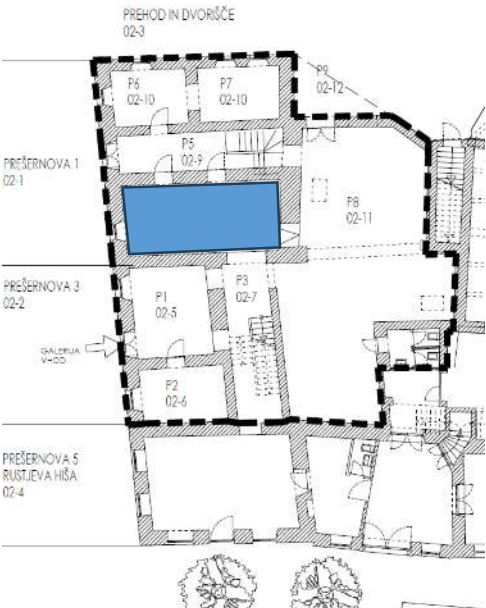
Višinske razlike je mogoče med posameznimi prostori reševati z avtorsko izvedenimi, minimalističnimi klančinami, v kolikor le-to ne okrne njihove prvotne oblikovne zasnove.

Arheološke smernice za vzhodni del hodnika, kjer so predvidene spremembe so sledeče:

Ob prenovi tlaka se izvede predhodna arheološka izkopavanja, pri tem pa se grajene strukture rimske Castre ohranja *in situ*. Glede na ohranjenost struktur v sosednjem objektu Rustjeve hiše je pričakovati izjemno dobro ohranjenost ostalin in posledično tudi možnost za prezentacijo ostalin. Dokončna odločitev o morebitni prezentaciji arheoloških ostalin in načinu predstavitve le-teh bo sprejeta po izvedenih raziskavah na podlagi ohranjenosti ostalin, tehničnih možnosti ter končne rabe tega prostora.

Arheološke smernice za zahodni del hodnika, kjer so predvidene spremembe so sledeče:

Pod tlak se posega le v primeru, da je poseg nujen za ohranjanje sestavin spomenika in ni mogoče najti boljše tehnične rešitve. Pred posegom se izvede neinvazivne arheološke raziskave, na osnovi ugotovitev le-teh pa določi obseg in metodo invazivnih arheoloških raziskav. Vse grajene strukture rimske Castre se ohranja *in situ*.

02-8	Preglednica sestavin spomenika
<p>Prostor P4 - Galerijski prostor s tramom</p>	

Opis:

Pred vzpostavitev prostorov v galerijo se je spodnji del hiše uporabljal v namen Pilonove pekarnice. Arhitekt Križaj ga je prenovil z velikim občutkom za ohranjanje originalnih prvin stavbe, zato je potrebno tudi v nadalje ohranjati vse bistvene elemente interierja.

Prostor se nahaja v hiši na naslovu Prešernova 1 in je z ulico povezan preko rahlo segmentno zaključene okenske odprtine. Ker gre za pritličen prostor je na zunanji strani okna v kamniti erti kovinska rešetka. Dvokrilno okno je deljeno na 2x3 polja. Strop je podprt z dvema vidnima lesenima tramovoma. Talna obloga prostora je klinker opeka, položena na stik, pravokoten format ploščic je položen v mrežo. V prostoru sta umeščeni dve šini za osvetljevanje razstavnih eksponatov, tudi sicer je kar precej sekundarne napeljave (cevi za ogrevalni sistem, električna napeljava, požarna in varnostna napeljava...).

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja. Vizualno ga degradirajo vse sekundarne instalcijske trase in konvektor za ogrevanje pod oknom.

Usmeritve:

Funkcija prostora ostaja galerijska.

Ohranja se:

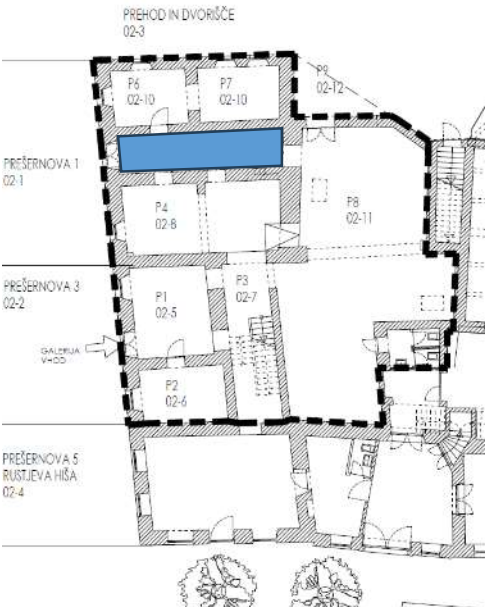
- gabaritno in talno zasnovo prostora,
- struktura, material in barva ometov,
- ostenje,
- tlak iz klinker opeke - treba je zagotoviti depo tlakovcev, da se ob morebitni poškodbi lahko menjajo z originalnimi. Preveriti je potrebno dostopnost tlakovcev na trgu oziroma možnost naročila po originalu.
- strop s tramovi,
- oblikovanje, material in barva stavbnega pohištva (okno, vrata).

V kolikor se izkaže iztrošenost materiala oz. poškodovanost posameznih elementov (npr. klinker), ga je potrebno nadomeščati oz. dopolnjevati z enakimi kopijami - v enakem materialu, barvnem odtenku in obdelavi, se ga vstavi na mesto poškodovanega.

Predhodno se preveri tudi možnost sanacije in domodelacije posameznih poškodovanih opek.

Obstoječa lesena okna se obnovi, vgradi se energetske učinkovitejša stekla (na notranjih škatlastih okvirjih, pri enojnih oknih pa tam kjer to dopušča lesena konstrukcija). Okenske in vratne okvirje se prenovi, v primeru prevelike dotrajanosti pa menja z enakimi po velikosti in materialu, da vizualni vtis ostaja enak. Po potrebi se lahko namesti lesena polkna tudi na tista okna, ki jih doslej niso imela, z izjemo ulične fasade.

Pod tlak se posega le v primeru, da je poseg nujen za ohranjanje sestavin spomenika in ni mogoče najti boljše tehnične rešitve. Pred posegom se izvede neinvazivne arheološke raziskave, na osnovi ugotovitev le-teh pa določi obseg in metodo invazivnih arheoloških raziskav. Vse grajene strukture rimske Castre se ohranja *in situ*.

02-9	Preglednica sestavin spomenika
<p>Prostor P5 – Veža hiše Prešernova 1 / prostor z dostopom v nadstropje</p>	

Opis:

Prostor predstavlja nekdanjo vhodno vežo stavbe na Prešernovi 1. Križaj je pri prenovi ohranjal elemente originalne stavbe, torej leseno stopnišče v nadstropje. Domnevamo lahko, da je v veži ohranil in prezentiral originalno tlakovanje Pilonove hiše in načrtovanje veže v hiši Prešernova 3 prilagodil le-temu, in tako oblikovno in smiselno oba vhoda povezal v celoto. Možno pa je tudi, da je tudi v tej hiši uporabil tlakovanje iz avtohtonega kamna, kamnitih plošč, ki jih je zbral po starejših objektih v Vipavski dolini in jih v Pilonovi galeriji ponovno uporabil.

Kamnite plošče v svetlo sivem kamnu se tako razlikujejo od opečnih tlakov v sosednjih prostorih, s čimer je nakazana tako simbolna kot funkcionalna hierarhija oz. razporeditev prostorov.

Stopnišče je leseno in ozko, zaradi čim boljšega izkoristka prostora je pred iztekom zavito in dokaj nerodno. Na levi strani je stopnišče vpeto v zid, na drugi ga obdaja lesena ograja. V prostoru so ohranjene tudi stenske luči iz časa prenove 70-ih let.

Stopnišče se danes ne uporablja več za prehod iz pritličja v nadstropje, zaprto je z lesenimi predelnimi stenami.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja, možna je nepravilna raba osvetlitve ipd. Manjše poškodbe se kažejo na lesenih delih stopnišča.

Usmeritve:

Prostor se ponovno funkcionalno vzpostavi. Odstrani se predelne lesene stene in omogoči prost prehod.

Ohranja se:

- talno zasnovi in gabarite prostora,
- ostenje v materialni, strukturni in barvni skladnosti,
- vratne odprtine,
- originalno leseno stopnišče, ki ga je treba ustrezno obnoviti. Dele stopnišča se v primeru dotrajanosti ali prevelike poškodovanosti menja z enakimi, v enakem materialu, obliki in obdelavi. Stopnišče naj se po prenovi ponovno uporablja za komunikacijo med nadstropjema.
- kamnite tlake, ki se jih po potrebi, zaradi poškodb ali dotrajanosti menja/dopolnjuje z enakimi, v enaki velikosti in obdelavi; posamezne poškodovane dele se domodelira oziroma v primeru večjih poškodb menja z enakimi, v enakem materialu, obliki in obdelavi.
- v celoti se ohranja ureditev in avtorske rešitve arhitekta Svetozarja Križaja, to je svetila in njegove oblikovalske pristope,
- po konservatorsko-restavratorskih pristopih se prenovi lesene in kovinske dele vrat.

V kolikor se izkaže iztrošenost materiala oz. poškodbe, je potrebno poškodovane dele prvenstveno sanirati in šele v primeru hude dotrajanosti zamenjati s kopijami.

Vhod je možno uporabljati za potrebe kulturnega programa.

Pod tlak se posega le v primeru, da je poseg nujen za ohranjanje sestavin spomenika in ni mogoče najti boljše tehnične rešitve. Pred posegom se izvede neinvazivne arheološke raziskave, na osnovi ugotovitev le-teh pa določi obseg in metodo invazivnih arheoloških raziskav. Vse grajene strukture rimske Castre se ohranja in situ.

02-10	Preglednica sestavin spomenika
<p>P6, P7 – Razstavna prostora levo od vhoda na Prešernovi 1</p>	
	
	
<p>Opis: Prostora se nahajata v hiši na Prešernovi 1. Prvi prostor se odpira skozi dve, rahlo segmentno zaključeni okni, od katerih eno gleda na Prešernovo ulico, drugo na dovoz. Na strani dovoza se odpirata še dve enako veliki in zaključeni ter oblikovani okni iz prostora P7. Med prostoroma je bil v času prenove izveden širši preboj, ki omogoča funkcionalno povezavo obeh prostorov. Tlak v obeh prostorih je opečni klinker, enako kot v drugih razstavnih prostorih. Obdelava sten je rustikalna, groba in finalno beljena. Na stropu prečno potekajo tramovi iz temnega lesa, med katere je umeščen spuščен strop, na katerega so pritrjene reflektorske svetilke (skrita električna napeljava).</p>	

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Prostora nista posebno ogrožena. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.

Usmeritve:

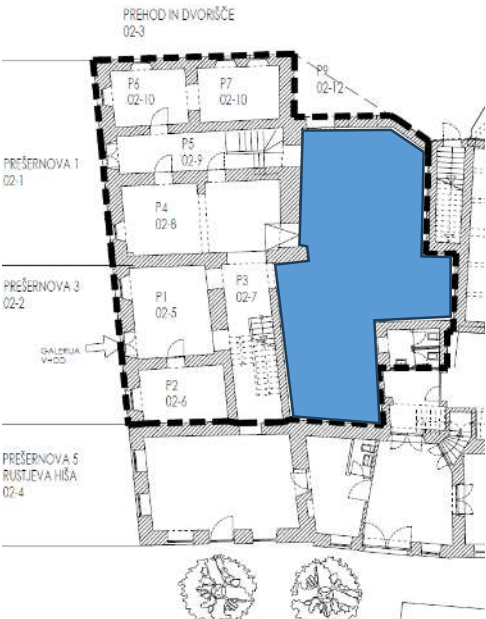
Prostora naj se po prenovi ponovno uredi v razstavišče.

Ohranja se:

- talna obloga iz klinkerja, pri čemer se poškodovane dele prvenstveno lokalno sanira, v primeru prevelike dotrajanosti se poškodovane dele menja z enakimi, v enakem materialu, barvi in obdelavi.
- Treba je zagotoviti depo teh tlakovcev, da se ob morebitni poškodbi lahko menjajo z originalnimi. Preveriti je potrebno dostopnost tlakovcev na trgu oziroma možnost naročila po originalu.
- struktura in material ometov ter originalni opleski,
- materialnost, oblika in barva stavbnega pohištva,
- geometrija obstoječih stropov s tramovi, pri čemer se le-te prvenstveno obnovi. V primeru potrebe po izvedbi tehničnih posodobitev prostora, se pa jih nadomesti z novimi, ki so konstrukcijsko, oblikovno, materialno in barvno enaki originalu.
- postavitev, oblika in barva luči, ki se jih po možnosti predela v tehničnem smislu posodobitve instalacij.

Obstoječa lesena okna se obnovi, vgradi se energetsko učinkovitejša stekla (na notranjih škatlastih okvirjih, pri enojnih oknih pa tam kjer to dopušča lesena konstrukcija). Okenske in vratne okvirje se prenovi, v primeru prevelike dotrajanosti pa menja z enakimi po velikosti in materialu, da vizualni vtis ostaja enak. Po potrebi se lahko namesti lesena polkna tudi na tista okna, ki jih doslej niso imela.

Pod tlak se posega le v primeru, da je poseg nujen za ohranjanje sestavin spomenika in ni mogoče najti boljše tehnične rešitve. Pred posegom se izvede neinvazivne arheološke raziskave, na osnovi ugotovitev le-teh pa določi obseg in metodo invazivnih arheoloških raziskav. Vse grajene strukture rimske Castre se ohranja *in situ*.

02-11	Preglednica sestavin spomenika
<p>P8 – Osrednji razstavni prostor</p>	

Opis:

Prostor P8 je osrednji razstavni prostor v galeriji, namenjen občasnim razstavam. Volumen prostora P8 se nahaja v prizidku za hišama Prešernova 1 in 3 in je naravno osvetljen preko dveh (danes samo enega) svetlobnikov na strehi, preko steklenih vrat, ki so orientirana na atrij s pergolo in nekoč še preko steklenih vertikal na steni proti nekdanjemu atriju, na vzhodni steni galerije.

Stene prostora so obložene z narebrano opeko, tako prostor dobi določeno strukturo, ki je barvana v belo. Strop je bil po Križajevi zamisli in vse do okrog leta 2016 pobarvan v zemeljsko rjavem odtenku, prav tako vogali prostora, danes je vse pobarvano enotno belo. Talna obloga je opečni klinker. Kombinacija temnejšega stropa in opečnih tal je delovala domačno, kontrasti v prostoru pa za razliko od trenutne situacije niso bili preveliki. V prostoru so ohranjene še luči iz časa Križajeve prenove. Gre za reflektorje na šini, ki poteka pod stropom po celotnem prostoru, tako konstrukcija, kot svetilke so temno zelene barve.

Ob pregledovanju arhivskih načrtov lahko ugotovimo smiselno in skrbno načrtovanje dostopov do tega osrednjega razstavišča, kamor je potrebno vnašati različne vrste in velikosti predmetov. Iz različnih koncev se dostopa tudi iz razloga multifunkcionalnosti, saj gre direktna trasa do razstavišča tako preko glavnega vhoda iz Prešernove 1, kot nekoliko bolj zavita pot, primerna za manjše predmete, preko foyerja na vhodu Prešernova 3 oz. preko glavne veže v Rustjevi hiši.

Velika galerijska prostora kažeta pretanjeni avtorski pristop arhitekta Križaja. Koncept tlakovanja v celotnem pritličju je, da so prostori, namenjeni razstavišču, tlakovani enotno s klinker opeko. Osrednji razstavni prostor ni izjema. Avtorski oblikovalski pristop je tudi strukturiranje in kolorit sten, kjer imajo stene teksturo bele barve, strop in vogali pa so gladki in temnejše zemeljsko rjave barve. Gre za premišljeno notranje oblikovanje, ki služi prezentaciji in postavitvi likovnih del. Pomemben je sistem svetil in njihova napeljava. Avtorski pristop se kaže tudi v oblikovanju okenske in vratne odprtine v atrij, ki v prostore dovaja naravno svetlobo. To oblikovanje je za razliko od pročelij na Prešernovo ulico, sodobno.

Grelna telesa so bila v prostore umeščena pozneje. Ogrevanje ni funkcionalno, niti po konceptu niti po oblikovanju niso v obstoječi obliki primerna za opisani prostor.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

Možne so mehanske poškodbe zaradi prenosa predmetov ali del, izpusti vode iz grelnih teles, poškodbe zaradi nepravilnega delovanja električnih napeljav oziroma svetil ipd. Na nekaterih stenah, zlasti tistih, ki so skupne z Rustjevo hišo, so vidni rjavi madeži, ki so se pojavili ob njeni prenovi, kot posledica zamakanja. Sledovi vlage so se pojavili tudi okoli okenskih odprtih in na nekaterih drugih predelih.

Usmeritve:

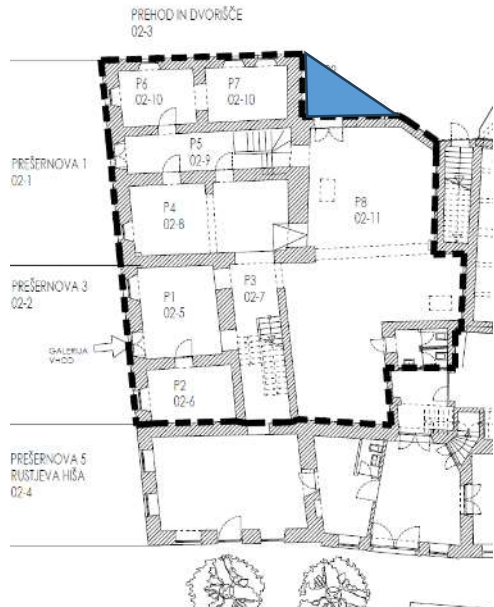
Prostor se še naprej uporablja za kulturne vsebine in kot osrednji prostor za druženje. Dvorana mora ostati prezentirana kot celota, saj le na ta način pridejo do izraza vsi poudarki avtorskega pristopa arhitekta, ki se ga ohranja v izvorni obliki.

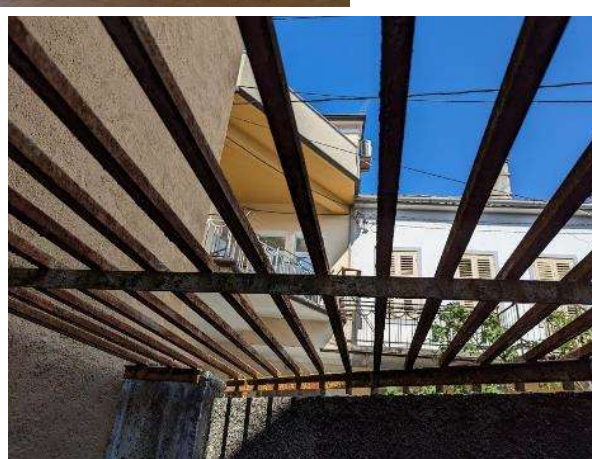
Ohranja se:

- talno in gabaritno zasnovo,
- pojavnost stavbnih odprtih ter njihovo izvedbo,
- tlaki iz klinker opeke. Treba je zagotoviti depo teh tlakovcev, da se ob morebitni poškodbi lahko menjajo z originalnimi. Preveriti je potrebno dostopnost tlakovcev na trgu oziroma možnost naročila po originalu.
- členitev in obdelavo sten, njihovo izvorno obdelavo in kolorit sten in stropov. Poškodbe se sanira s konservatorsko-restavratorskimi pristopi oz. se oblogo rebaste opeke zamenja z replikami, ki so po velikosti in strukturi enake originalu).
- izvorno barvno lestvico – kombinacija bele in zemeljsko rjave,
- originalna svetila, ki jih je mogoče tehnično izpopolniti oz. posodobiti,
- stavbne odprtine, svetlobnika na strehi, stavbno pohištvo in kovinske elemente,
- zaradi aktualne prizidave Rustjeve hiše se za svetlobnika na vzhodni steni predvidi podosvetljevanje steklenih površin, ki sta služili kot svetlobni motiv na strukturirani razstavnici površini, v kolikor le-to ne okrne prvotne zasnove
- vrata, ki so vodila v sanitarije se lahko odstrani in odprtino pozida, steno pa zaključi na isti način kot preostale stene, z dopolnjevanjem opečne obloge v enaki obliki in dimenzijah
- nedelujoče klimatske naprave na stropu se odstranijo.

Obstoječa lesena okna se obnovi, Preveri se možnost nove, energetske bolj učinkovite zasteklitve na pozicijah odprtih, pri čemer je potrebno ohraniti in obnoviti obstoječe okenske in vratne okvirje.

Pod tlak se posega le v primeru, da je poseg nujen za ohranjanje sestavin spomenika in ni mogoče najti boljše tehnične rešitve. Pred posegom se izvede neinvazivne arheološke raziskave, na osnovi ugotovitev le-teh pa določi obseg in metodo invazivnih arheoloških raziskav. Vse grajene strukture rimske Castre se ohranja in situ.

02-12	Preglednica sestavin spomenika
<p>Prostor P9 - Atrij ob osrednjem razstavnem prostoru</p>	

Opis:

Osrednji razstavni prostor se na levi strani odpira v manjši atrij. Vratna odprtina predstavlja pomemben element svetlobnika, zapirajo jih dvokrilna steklena vrata, ki dajejo učinek čim tanjše in čim manj vidne konstrukcije stavbnega pohištva. Atrij predstavlja motiv na koncu prostora in hkrati funkcionalno dopolnjuje in zagotavlja dotok svetlobe v sicer relativno temačno dvorano.

Atrij je konusne oblike, obdan z zidom (finalna obdelava cementni špric), tla so pred izhodom tlakovana z mačjimi glavami (avtohtoni material, ki funkcionalno dopolnjuje vhod in nadomešča predpražnik). Atrij je pokrit z železno konstrukcijo pergole in deluje kot mali mediteranski vrt.

Na prvih načrtih je tu predvideno stranišče, ki pa ni bilo nikoli izvedeno. Danes je atrij urejen po Lenassijevi zamisli (v notranjosti je razstavljen njegov kip, tla izvedena iz prodnikov, s tem je avtor želel vzpostaviti čim bolj naravno okolje za kip zato so v nadaljnjih ureditvah lišaji/mahovi dobrodošli). Kovinska pergola ima izključno funkcionalno vlogo (preprečevanje vdorov iz dvorišča v galerijo).

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Prostor sam po sebi ni posebno ogrožen, vizualno pa ga degradira nevzdrževanost.

Usmeritve:

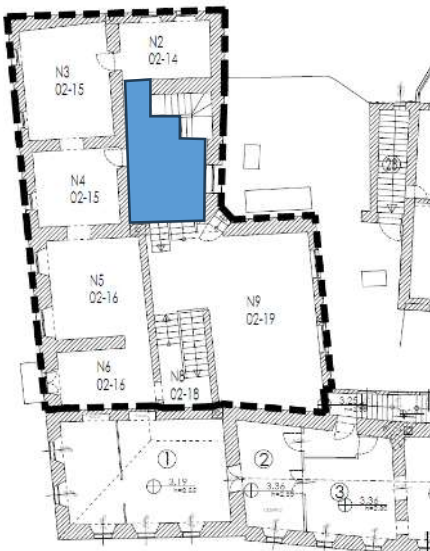

Atrij bi bil potreben nekoliko bolj temeljite obnove. Ureditve zidov (cementni špric je dobro sprijet s podlago, zato bi bil potreben le čiščenja, po potrebi barvanja v peščenem tonu), barvanja bi bila potrebna tudi kovinska pergola (na podlagi sondiranja smo ugotovili, da je bila izvirno barvana z belo barvo).

Vratne okvirje se prenovi, v primeru prevelike dotrajanosti pa menja z enakimi po velikosti in materialu, da vizualni vtis ostaja isti.

Ohranja se:

- talno in gabaritno zasnovo,
- pojavnost stavbnih odprtin ter njihovo izvedbo,
- tlak iz mačjih glav (okroglih prodnikov) ter nainvazivno rastje,
- kovinsko pergolo, ki jo je potrebno ustrezno obnoviti (brušenje, zaščita, barvanje),
- strukturo sten, njihovo izvirno obdelavo in kolorit sten in stropov,
- izvirno barvno lestvico.

Pod tlak se posega le v primeru, da je poseg nujen za ohranjanje sestavin spomenika in ni mogoče najti boljše tehnične rešitve. Pred posegom se izvede neinvazivne arheološke raziskave, na osnovi ugotovitev le-teh pa določi obseg in metodo invazivnih arheoloških raziskav. Vse grajene strukture rimske Castre se ohranja *in situ*.

02-13	Preglednica sestavin spomenika	
N1 – hodnik v nadstropju		
		
		
		

29

Opis:

V nadstropju hiše na Prešernovi 1 so bili nekoč bivalni prostori Pilonove družine, ki je iz pritličja dostopala po istem lesenem stopnišču, ki ga je Križaj pri prenovi stavbe ohranil in še danes služi svojemu namenu. Kasneje je imel Veno Pilon v prostoru proti severu svoj atelje (prostor N2).

V nadstropje galerijskih prostorov se dostopa na dva načina, in sicer po lesenem stopnišču iz vhodne veže (prostor P5), ali preko stopnišča P3. Iz Prešernove 1 (P5) so vrata v nadstropju kamuflirana z belo barvano leseno steno – le-ta je bila dodana z namenom, da hodnik deluje čimbolj enovito in odprtine ne motijo galerijske dejavnosti.

Tla prekriva ladijski pod iz lesenih (smrekovih) desk. Stene so pobeljene.

Iz veže vodi dvoje masivnih enojnih kasetiranih vrat, ki so vstavljena v profilirane vratne podboje. Oblikovanje kasetiranih vrat bi lahko sodilo v začetek 19. stoletja, vendar smo s sondažnimi raziskavami ugotovili, da gre za replike verjetno originalnih vrat. Vse je izdelano v lesu in barvano v temnejši rjavi ton, da se doseže kontrast s talno oblogo. Vratna krila so profilirana z dvema slepima okvirjema. Skozi vrata se dostopa v razstavne prostore N3 in N4.

Tik ob dohodnem stopnišču so vrata za katerimi se nahaja majhna priročna knjižnica. Gre pravzaprav za del stopnišča, ki vodi naprej na podstrešje, a je dostop zgoraj zaprt. Na ta način je stopnišče funkcionalno uporabljeno.

Na stenah so napisi, ki pripadajo galerijski postavitvi.

Strop je bel in obrobljen z delno ohranjeno štukirano borduro ter rahlo izstopajočo debelejšo zaokrožnico med stropom in stenami.

Na strop so bili za potrebe osvetljevanja eksponatov pritrjeni reflektorji na tankih jeklenicah. V prostor so bili umeščeni sekundarno, vendar so dokaj diskretni in zato precej nemoteči.

Po prostoru so bile sekundarno speljane tudi cevi ogrevalnega sistema, ki vizualno delujejo zelo moteče.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

30

Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.

Usmeritve:

Prostor se še naprej uporablja za kulturne vsebine.

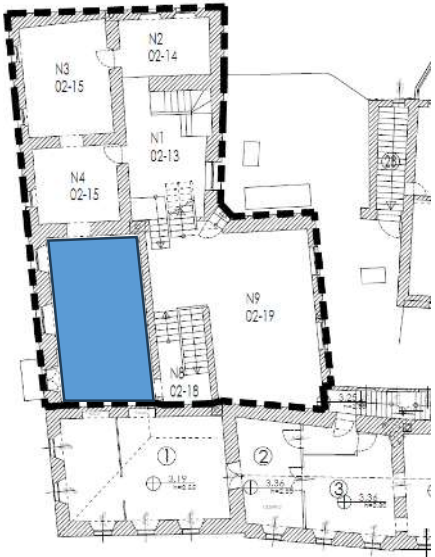
Ohranja se:

- talno in gabaritno zasnovo,
- pojavnost stavbnih odprtin ter njihovo izvedbo,
- obstoječe stavbno pohištvo z okovjem,
- lesen (smrekov) ladijski pod,
- členitev in obdelavo sten in stropov (štukirano okrasje in zaokrožnica). Poškodbe se sanira s konservatorsko-restavratorskimi pristopi. Manjkajoče ali odstople dele je mogoče nadomestiti z replikami, ki so po obliki in strukturi enake originalu.

Cevi ogrevalnega sistema so bile dodane pozneje, zato je zaželen njihova odstranitev. Poiskati bo potrebno dolgoročno učinkovito rešitev za ogrevanje celotne stavbe oz. kompleksa galerije.

02-14	Preglednica sestavin spomenika
<p>N2 – slikarjev atelje</p> 	
<p>Opis:</p> <p>Hodnik v nadstropju se v smeri severa podaljša v prostor nekdanjega slikarjevega ateljeja. Lega delovnega prostora s seveno svetlobo je umetniku omogočala delo pri difuzni svetlobi, ki omogoča slikanje brez izrazitih kontrastov in senc. V sedanji ureditvi prostor ni zaprt z vrati in vanj prosto dostopamo bodisi iz hodnika bodisi skozi razstavni prostor (N3).</p> <p>Prostor gleda proti dovozu oz. dvorišču in ga osvetljuje dvojje rahlo segmentno zaključениh okenskih niš, ki segata do tal. V kamniti erti sta vstavljeni dve relativno majhni leseni okni, členjeni v razmerju 2x3. Krili sta dvokrilni, barvani v temno rjavem odtenku, pod njima sta kratki kamniti okenski polici. Pod enim oknom je grelna telo.</p> <p>Tla prekriva ladijski pod iz lesenih (smrekovih) desk. Stene in strop so brez okrasja (štuka) in enostavno pobeljene.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.</p>	
<p>Usmeritve:</p> <p>Prostor se še naprej uporablja za kulturne vsebine.</p> <p>Ohranja se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - talno in gabaritno zasnovo, - pojavnost stavbnih odprtín ter njihovo izvedbo, - obstoječe stavbno pohištvo z okovjem, - lesen (smrekov) ladijski pod, - členitev in obdelavo sten in stropov, morebitne poškodbe se sanira s konservatorsko-restavratorskimi pristopi. <p>Cevi ogrevalnega sistema so bile dodane pozneje, zato je zaželen njihova odstranitev. Poiskati bo potrebno dolgoročno učinkovito rešitev za ogrevanje celotne stavbe oz. kompleksa galerije.</p>	

02-15	Preglednica sestavin spomenika
<p>N3, N4 – galerijska prostora (Prešernova 1)</p> 	
<p>Opis:</p> <p>Gre za niz med seboj povezanih prostorov, ki predstavljajo sklenjeno pot ogleda galerijske zbirke. Trenutno so sicer v funkciji depoja in skladišča med prenovo Rustjeve hiše. Prostora N3 in N4 sta bila domovanje Pilonove družine na Prešernovi 1.</p> <p>Svetozar Križaj je vse prostore v nadstropju funkcionalno povezal. Prostori se na hodnik odpirajo skozi vrata, proti ulici pa skozi manjša dvokrilna okna - prostor N3 se odpira skozi dve okenski odprtini, prostor N4 skozi eno. Okna imajo lesene okvirje, so dvokrilna in deljena v šest polj (2x3). Pod njimi so masivne lesene police.</p> <p>Med prostoroma N3 in N4 je le odprtina s podbojem in brez krila, da je omogočen lažji in bolj funkcionalen prehod med razstavnimi prostori.</p> <p>Prostori so beljeni, mestoma najdemo napise na stenah, ki so del galerijske postavitve. Na stropove so umeščeni nizi reflektorskih svetil in se s svojo velikostjo prilegajo manjšim prostorom.</p> <p>Tla prekriva lesen (smrekov) ladijski pod.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.</p>	
<p>Usmeritve:</p> <p>Prostor se še naprej uporablja za kulturne vsebine.</p> <p>Ohranja se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - talno in gabaritno zasnovo, - pojavnost stavbnih odprtin ter njihovo izvedbo, - obstoječe stavbno pohištvo z okovjem, - lesen (smrekov) ladijski pod, - členitev in obdelavo sten in stropov, morebitne poškodbe se sanira s konservatorsko-restavratorskimi pristopi. 	

02-16	Preglednica sestavin spomenika
<p>N5, N6 – galerijska prostora (Prešernova 3)</p>	

Opis:

Gre za niz med seboj povezanih prostorov, ki predstavljajo sklenjeno pot ogleda galerijske zbirke. Trenutno so sicer v funkciji depoja in skladišča med prenovo Rustjeve hiše. Prostora N5 in N6 spadata pod hišno številko Prešernova 3. Svetozar Križaj je vse prostore v nadstropju funkcionalno povezal. Prostori se na hodnik odpirajo skozi vrata, proti ulici pa prostor N5 skozi dve dvokrilni okni, prostor N6 pa skozi balkonska vrata s polkrožno zaključeno svetlobnico. Stavbno pohištvo je leseno, spodnji del oken je dvokrilen in deljen v šest polj (2x3), zgoraj je nadsvetloba, deljena v tri polja. Pod okni so masivne lesene police. Balkonska vrata so lesena, dvokrilna, polkrožno zaključena. Z notranje strani so barvana v temno rjavem tonu, z zunanje strani pa v živo rumeni barvi. Vrhnja luneta je iz središča deljena v 6 polj.

Med prostoroma N5 in N6 je le odprtina v zidu, brez podboja ali krila, da je omogočen čim lažji in čim bolj funkcionalen prehod med razstavnimi prostori.

Prostori so beljeni, mestoma najdemo napise na stenah, ki so del galerijske postavitve. Na stropove so umeščeni nizi reflektorskih svetil in se s svojo velikostjo prilegajo manjšim prostorom.

Tla prekriva lesen (smrekov) ladijski pod.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.

Usmeritve:

Prostor se še naprej uporablja za kulturne vsebine.

Ohranja se:

- talno in gabaritno zasnovo,
- pojavnost stavbnih odprtin ter njihovo izvedbo,
- obstoječe stavbno pohištvo z okovjem,
- lesen (smrekov) ladijski pod,
- členitev in obdelava sten in stropov, morebitne poškodbe se sanira s konservatorsko-restavratorskimi pristopi,
- posebno pozornost velja nameniti ohranjanju balkona, ki se ga ohranja v celoti v obstoječem stanju.

02-17	Preglednica sestavin spomenika
N7 – začasni depo	
	
<p>Opis:</p> <p>Gre za začasno in zasilno rabo prostora, ki mu je bila odvzeta primarna raba – stopnišče. Manjše stopnišče na podstrežje je na strani izhoda zaprto z opečnimi ploščami. Na lesene nastopne plošče so ob stenah ozkega prostora nameščene lesene knjižne police. Prostor ima svetilo in svojo napravo za požarno varnost. Zapira se z lesenimi enokrilnimi vrati, nekoliko ožjimi od ostalih na hodniku in enako oblikovanimi.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika majhnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.</p>	
<p>Usmeritve:</p> <p>Ob načrtovanju se prostor lahko izrabi za servisne funkcije, nujna pa je posodobitev instalacij iz naslova požarne varnosti.</p> <p>Ohranja se gabarite prostora in njegovo vratno odprtino s stavbnim pohištvom.</p>	

<p>02-18</p>	<p>Preglednica sestavin spomenika</p>
<p>N8 – stopnišče na podstreho z originalnim stropom</p>	
	
	

Opis:

Stopnišče je v času delovanja galerije doživelo večjo spremembo, in sicer je bila dodana dodatna rama stopnic, ki vodi do podstrešja.

Stopnice so narejene iz smrekovega lesa, nastopne plošče so na mehanskim poškodbam najbolj izpostavljenih mestih obite s pločevino. Različni nivoji kasneje združenih hiš so klicali po rešitvi glede komunikacije in Križaj je uporabil izvirno oblikovanje prostora z več dostopi in tako tudi smiselno tematsko razdelil galerijsko postavitev v sklope.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika velikega pomena.

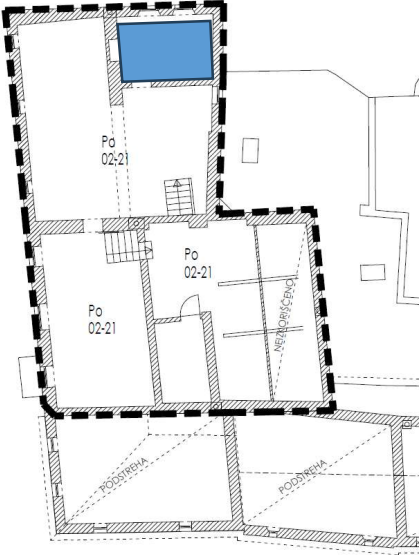
Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.

Usmeritve:

Ohranja se:

- talno in gabaritno zasnovo,
- pojavnost stavbnih odprtin ter njihovo izvedbo,
- obstoječe stavbno pohištvo z okovjem,
- lesen (smrekov) ladijski pod in leseno smrekovo stopnišče,
- členitev in obdelava sten in stropov, morebitne poškodbe se sanira s konservatorsko-restavratorskimi pristopi,
- strop v originalni rdeči barvi z vgradnimi svetili,
- različne nivoje prostorov,
- ograja stopnišča, dopustna izvedba ograje iz kaljenega stekla ali podobnega nevtralnega materiala na zgornjem podestu,
- pleksiglas podstavki za kiparska dela,
- avtorsko izvedeno korito za rože.

02-19	Preglednica sestavin spomenika
<p>N9 – razstavni prostor s Pilonovimi olji</p>	
	
<p>Opis: Gre za prostor v volumnu stavbe Prešernova 3. Z velikimi, polovično členjenimi okni se odpira proti vzhodu. To je največji volumen razstavnega prostora v nadstropju, zato je primeren za različne delavnice, prireditve itd.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika velikega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.</p>	
<p>Usmeritve: Prostor se še naprej uporablja za kulturne vsebine. Ohranjanje se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - talno in gabaritno zasnovo ter različni nivoji prostorov, - pojavnost stavbnih odprtih ter njihovo izvedbo, - zaradi aktualne prizidave Rustjeve hiše sta okni na vzhodni steni zazidani in sta izgubili svojo primarno funkcijo. Poziciji oken se prilagodi funkciji razstavnega prostora – bodisi se ju obdelata kot niši bodisi se zid poravnata in nameni kot širitev razstavnih površin ostenja. - obstoječe stavbno pohištvo z okovjem, - lesen (smrekov) ladijski pod, - členitev in obdelavo sten in stropov, morebitne poškodbe se sanirajo s konservatorsko-restavratorskimi pristopi, - v kolikor svetil ni možno posodobiti, se le-ta lahko zamenjajo z novimi, ki so barvno in oblikovno podobna originalu. 	

02-20	Preglednica sestavin spomenika
<p>Po – podstreha – pisarna</p> 	
<p>Opis: Podstrešni prostori so izkoriščeni za prostore kustosov, skladišče, knjižnico ipd. Gre za prostor z naklonom pod stropom, ki se poleti izrazito pregreva, pozimi pa je zelo hladen. Pisarna se v zatrepnem delu odpira proti dovozu oz. dvorišču.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika majhnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegove napeljave, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.</p>	
<p>Usmeritve: Prostor se še naprej uporablja za pisarniške prostore in občasne galerijske vsebine. Ohranja se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - talno in gabaritno zasnovi, - ohranja se oblikovna zasnova celote z vidnimi špirovci, - pojavnost obstoječega vertikalnega stavbnega pohištva z okovjem (vidno na fasadi) – lahko se ga zaradi iztrošenosti in tehničnih lastnosti zamenja, vendar naj po členjenosti in obliki sledi obstoječemu. - lesen (smrekov) ladijski pod, saj gre za enovit pristop po celi hiši, - ob prenovi kritine naj se načrtuje energetske bolj učinkovite rešitve za izoliranje strehe, - lesena stropna obloga se lahko zaradi potrebe izvedbe energetske sanacije ostrešja izvede na novo po vzoru originala, - možna je menjava strešnih oken, - posodobiti elektro in strojno napeljavo, vključno s sistemom pohlajevanja in ogrevanja. 	

02-21	Preglednica sestavin spomenika
<p>Po – podstrešje uporabni del</p>	
	
	

Opis:

Do podstrešja se dostopa po kratkem stopnišču. Sam prostor je razgiban, a vseeno poenoten. V zadnjem času je bilo podstrešje namenjeno pisarnam oz. odprtim prostorom za kustose. Oblikovanje prostorov sledi obsegu posamezne hiše – Prešernova 1 in 3. Podstrešni prostori so bili dokončno urejeni leta 2006 po načrtih arhitektke Alenka Golob na osnovi idejne zasnove in predhodnih načrtov tedaj že pokojnega arhitekta Svetozarja Križaja. Prostor z vidno konstrukcijo lesenih špirovcev in leseno oblogo predstavlja sodobno interpretacijo tradicionalnih podstrešij primorskih hiš (leseno ostrešje s planetami), stojala za fotografska dela pa interpretacijo slikarskega štafelaja.

Obe stavbi imata proti ulici pogled skozi tri manjša okna, ki so dvokrilna, deljena na štiri dele in barvana v temno rjavem odtenku.

Naravno osvetlitev vertikalnih oken, katerih pozicija je le malo nad tlemi, dopolnjuje osvetlitev s strešnimi okni. Ta so vstavljena v nivoju strehe in ne izstopajo. Ob oknih in po stenah so vidne posledice zamakanja zaradi vdora meteornih voda.

Skozi lesena drsna vrata se dostopa v podstrešne prostore hiše Prešernova 3.

Po petih kratkih lesenih odprtih stopnicah brez ograje se lahko povzpne še v nekoliko dvignjeni prostor, ki zavzema volumen vzhodne strešine stavbe Prešernova 3.

Vsi prostori so poenoteno oblikovani. Tla vseh prostorov prekriva lesen ladijski pod, ometani deli sten so pobarvani belo, mansardne stropne prekrivajo opaži iz belih horizontalno položenih desk, ki jih delijo prečni temno rjavi leseni tramovi. Naklon strehe je položen. Na posameznih delih, kjer je potreba po osvetljevanju večja, so med tramove položene še podolgovate pravokotne neonske luči.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika majhnega pomena.

Ogroženost: Prostor ni posebno ogrožen. Možno je zamakanje zaradi odpovedi ogrevalnega sistema in njegovih napeljav, poškodbe električnih napeljav ali mehanske poškodbe zaradi prenosov in urejanja.

V času obnove Rustjeve hiše je zlasti v prostorih knjižnice večkrat zamakalo. Poškodbe na stenah so še vidne (madeži, odstopanje ometa). Delno poškodovan je tudi ladijski pod.

Usmeritve:

Prostor se še naprej uporablja za pisarniške prostore in občasne galerijske vsebine.

Ohranja se:

- talno in gabaritno zasnovo,
- oblikovna zasnova celote z vidnimi špirovci,
- pojavnost obstoječega vertikalnega stavbnega povišja z okovjem (vidno na fasadi) – lahko se ga zaradi iztrošenosti in tehničnih lastnosti zamenja, vendar naj po členjenosti in obliki sledi obstoječemu.
- lesen (smrekov) ladijski pod, saj gre za enovit pristop po celi hiši,
- ob prenovi kritine naj se načrtuje energetske bolj učinkovite rešitve za izoliranje strehe,
- možna je menjava strešnih oken,
- lesena obloga se lahko zaradi potrebe po izvedbi energetske sanacije ostrešja lahko nadomesti z novo, ki je po materialu, obliki in barvi enaka originalu,
- posodobiti elektro in strojno napeljavo, vključno s sistemom pohlajevanja in ogrevanja,
- stojala za razstave, ki so plod Križajevega načrtovanja prostorov.

